

משניות סדר נזיקים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת דובר שלום לכל עמו לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2024

הובא לדפוס באמצעות $\text{\LaTeX}$ ע"י שמעון מונטגיו

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יאָרע דְבַר תְּקֻלָּה עַל יְדֵי וְלֹא אֶכְשֶׁל
בְּדַבֵּר הִלְכָּה וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבִירֵי וְלֹא אֹמֵר עַל טְהוֹר טָמֵא וְלֹא עַל
טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל מִתֵּר אֶסּוּר וְלֹא עַל אֶסּוּר מִתֵּר וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבִירֵי
בְּדַבֵּר הִלְכָּה וְאֶשְׁמַח בָּהֶם:

והאר"י צוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה:
גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הִנְנִי רוֹצֶה לְלַמֹּד כְּדֵי שְׂבִיאוֹנִי תִלְמוּד זֶה לִידי מַעֲשֶׂה וְלִידי מִדּוֹת
יִשְׁרוֹת וְלִידי יְדִיעַת הַתּוֹרָה וְהִרְיִנִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִיד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוא וּשְׂכִינְתִּיהָ בְּדַחֲלֵהוּ וּרְחִימוּ וְיֵהִי נֹעֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה
יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

משניות סדר נזיקים

יש בו י' מסכתות וזהו סדורן

א בבא קמא י פרקים ב בבא מציעא י פרקים ג בבא
בתרא י פרקים ד סנהדרין יא פרקים ה מכות ג פרקים
ו שבועות ח פרקים ז עדויות ח פרקים ח ע"ז ה פרקים
ט אבות ו פרקים י הוריות ג פרקים

בין הכל ע"ד פרקים:

ויש שמסדרים אחר שבועות ע"ז ואחר כך הוריות
ואתר כל אבות ולבסוף עדויות

ושניהם ניתנו מרועה אחד

מסכת בבא קמא

פרק א

אֲרֶבֶּעָה אַבּוֹת נִזְקִין הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמִּבְעָה וְהַהֲבֵיעַר לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כַּהֲרִי הַמִּבְעָה וְלֹא הָרִי הַמִּבְעָה כַּהֲרִי הַשּׁוֹר וְלֹא זֶה וְזֶה שֵׁישׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כַּהֲרִי הָאֵשׁ שָׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְלֹא זֶה וְזֶה שֶׁדֶּרֶכָּן לִילֵךְ וְלִהְזִיק כַּהֲרִי הַבּוֹר שָׁאִין דֶּרֶכּוֹ לִילֵךְ וְלִהְזִיק הַצֵּד הַשּׁוֹה שֶׁבָּהֶן שֶׁדֶּרֶכָּן לִהְזִיק וְשִׁמִּירְתָּן עָלֶיךָ וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ב כָּל שֶׁחֲבַתִּי בְּשִׁמִּירְתּוֹ הַכְּשֵׁרְתִי אֶת נֶזְקוֹ הַכְּשֵׁרְתִי בְּמַקְצֵת נֶזְקוֹ חֲבַתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי נֶזְקוֹ כִּהְכָּשֵׁר כָּל נֶזְקוֹ נִכְסִים שָׁאִין בָּהֶן מַעֲלָה נִכְסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית נִכְסִים הַמְּיוֹחָדִים (וּבְכָל מְקוֹם) חוּץ מִרְשׁוֹת הַמְּיוֹחָדֶת לַמִּזִּיק וּרְשׁוֹת הַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ג שׁוֹם כֶּסֶף וְשׁוֹה כֶּסֶף בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְעַל פִּי עֲדִים בְּנֵי חוּרִין וּבְנֵי בְרִית וְהַנָּשִׁים בְּכֻלָּל הַנֶּזֶק וְהַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק בְּתַשְׁלוּמֵי:

ד חֲמִשָּׁה תַּמִּין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין הַבְּהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדֶת לֹא לִגְח וְלֹא לְגוֹף וְלֹא לְשׁוֹךְ וְלֹא לְרִבּוּץ וְלֹא לְבַעוֹט הַשֵּׁן מוֹעֵד לֶאֱכֹל אֶת הָרְאוּי לָהּ הַרְגֵּל מוֹעֲדֶת לְשִׁבּוֹר

בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ וְשׁוֹר הַמוּעֵד וְשׁוֹר הַמְּזִיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק וְהָאָדָם הַזֹּאֵב וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדִלָּס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי אֵלּוּ מוּעָדִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּזֶמֶן שֶׁהֵן בְּנֵי תַרְבוֹת אֵינָן מוּעָדִין וְהַנֶּחֱשׁ מוּעָד לְעוֹלָם מֵה בֵּין תָּם לְמוּעֵד (אֶלָּא) שֶׁהֵתָם מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק מְגוּפוֹ וּמוּעֵד מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה:

יום יד

פרק ב

כִּיצַד הָרֶגֶל מוּעֵדֶת לְשִׁבּוֹר בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּהּ וּלְשִׁבּוֹר הֵיתָה מִבְּעֻטָּת אוֹ שֶׁהָיוּ צָרוּרוֹת מִנִּתְּזִין מִתַּחַת רִגְלֶיהָ וְשִׁבְרָה אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק דָּרְסָה עַל הַכְּלִי וְשִׁבְרָתוֹ וְנָפַל עַל כְּלִי אֲחֵר וְשִׁבְרוֹ עַל הָרֹאשׁוֹן מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם וְעַל הָאֲחֵרוֹן מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק הַתִּרְנָגוּלִים מוּעָדִין לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּן וּלְשִׁבּוֹר הָיָה דָּלִיל קָשׁוֹר בְּרִגְלָיו אוֹ שֶׁהָיָה מֵהֵדֵס וְשִׁבְרָ אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק:

^ב כִּיצַד הַשֵּׁן מוּעֵדֶת לְאָכּוֹל אֶת הָרֹאשׁוֹי לָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְאָכּוֹל פִּירוֹת וִירְקוֹת אֹכְלָה כְּסוּת אוֹ כְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק בִּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק אֲבָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים פָּטוֹר וְאִם נִהְיִית מְשִׁלִּים מֵה שְׁנֵהֲנִית כִּיצַד (מְשִׁלִּים) מֵה שְׁנֵהֲנִית אֹכְלָה מִתּוֹךְ הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵה שְׁנֵהֲנִית מִצַּדִּי הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵה שֶׁהִזִּיקָה מִפֶּתַח

הַחֲנוּת (מְשֻׁלָּם) מֵה שְׁנֵהֲנִית • מִתּוֹךְ הַחֲנוּת (מְשֻׁלָּם) מֵה
שֶׁהִזִּיקָה:

^א הַכֶּלֶב וְהַגָּדִי שֶׁקִּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגֶּגֶר • וְשִׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים •
מְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹעֲדִין • הַכֶּלֶב שֶׁנֹּטֵל הַחֲרָרָה
וְהַלֵּךְ לַגָּדִישׁ • אֲכָל הַחֲרָרָה וְהַדְּלִיק הַגָּדִישׁ • עַל הַחֲרָרָה
מְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • וְעַל הַגָּדִישׁ מְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק:

^ד אֵיזָה הוּא תָם • וְאֵיזָה הוּא מוֹעֵד • מוֹעֵד כָּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ
שְׁלֹשָׁה יָמִים • וְתָם מְשִׁיחִזּוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים • דְּבָרֵי רַבִּי
יְהוּדָה • רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מוֹעֵד שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים •
וְתָם כָּל שֶׁיְהוּ הַתִּינוּקוֹת מִמִּשְׁמֵשִׁין בּוֹ וְאֵינוּ נֹגְחִין:

^ה שׁוֹר הַמִּזִּיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק בִּיצֵד • נִגַּח • נִגְף • נִשְׁךְ • רִבְצִין •
בַּעֲטָה • בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • מְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק • בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק •
רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר גֵּזֶק שָׁלֹם • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים חֲצִי גֵזֶק •
אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלָה עַל הַשֵּׁן
וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים שֶׁהוּא פָּטוֹר • הַחֲמִיר עָלֵיהֶם
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַקֶּרֶן
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • לְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק • אֵינוּ דִין שֶׁנִּחְמִיר עָלֶיהָ
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • אָמְרוּ לוֹ דִּין לֵבָא מִן הַדִּין
לִהְיוֹת כְּנֶדוֹן • מֵה בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים חֲצִי גֵזֶק • אִף בְּרִשּׁוֹת
הַנֶּזֶק חֲצִי גֵזֶק • אָמַר לָהֶם אֲנִי לֹא אֶדּוֹן קֶרֶן מִקֶּרֶן • אֲנִי אֶדּוֹן
קֶרֶן מִרְגֶּל • וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלָה עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • הַחֲמִיר בְּקֶרֶן • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַשֵּׁן

וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק־אֵינוֹ דִּין שְׁנַחֲמִיר בְּקָרָן־אָמְרוּ
לֹא דִּינָא לְבָא מִן הַדִּין לְהִיטֵי בְּגִדּוֹן־מָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים חֲצִי
נֶזֶק אֶף בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק חֲצִי נֶזֶק:

^א אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם בֵּין שׁוֹגֵג־בֵּין מְזִיד־בֵּין עֵר־בֵּין יָשׁוֹן־
סָמָא אֶת עֵין חֲבִירוֹ וְשִׁבַּר אֶת הַכְּלִים־מְשַׁלֵּם נֶזֶק שְׁלָם:

פרק ג

הַמַּנִּיחַ אֶת הַכֹּד בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־וּבָא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ־
וְשִׁבְרָה פְטוֹר־וְאִם הוּזַק בָּהּ בְּעַל הַחֲבִית חֵיב
בְּנִזְקוֹ־נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־וְהַחֲלַק אֶחָד בְּמִים־
אוֹ שְׁלָקָה בְּחֶרְסִיָּה חֵיב־רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּמִתְכַּוֵּין חֵיב־
בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין פְטוֹר:

^ב הַשּׁוֹפֵךְ מִים בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־חֵיב
בְּנִזְקוֹ־הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקּוֹץ וְאֶת הַזְּכוּכִית־וְהַגֹּדֵר אֶת גְּדֵרוֹ
בְּקוֹצִים־וְגֵדֵר שֶׁנֶּפֶל לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים־וְהִזְקוּ בָּהֶן אַחֵרִים־
חֵיב בְּנִזְקוֹ:

^ג הַמוֹצִיא אֶת תִּבְנֹו וְאֶת קֶשׁוֹ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים לְזָבִלִים־
וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־חֵיב בְּנִזְקוֹ־וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־רַבִּין
שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל הַמִּקְלָקְלִין בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים
וְהִזְקוּ־חֵיבִין לְשֵׁלָם־וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־הַהוֹפֵךְ אֶת
הַגָּלָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־חֵיב בְּנִזְקוֹ:

י שְׁנֵי קְדָרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין זֶה אַחֵר זֶה וְנִתְקַל הָרֹאשׁוֹן
וְנִפְלָ וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בְּרֹאשׁוֹן חֵיב בְּגִזְקֵי שְׁנֵי:

ה זֶה בָּא בְּחִבִּיתוֹ וְזֶה בָּא בְּקוֹרְתּוֹ נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ שֶׁל זֶה
בְּקוֹרְתּוֹ שֶׁל זֶה פָּטוּר שְׁלֵזָה רְשׁוּת לְהֵלֶךְ וְלֵזָה רְשׁוּת
לְהֵלֶךְ הִיָּה בְּעַל קוֹרָה רֹאשׁוֹן וּבְעַל חִבִּית אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה
חִבִּית בְּקוֹרָה פָּטוּר בְּעַל הַקוֹרָה וְאִם עָמַד בְּעַל הַקוֹרָה
חֵיב וְאִם אָמַר לְבַעַל חִבִּית עָמַד פָּטוּר הִיָּה בְּעַל חִבִּית
רֹאשׁוֹן וּבְעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה חִבִּית בְּקוֹרָה חֵיב
וְאִם עָמַד בְּעַל חִבִּית פָּטוּר וְאִם אָמַר לְבַעַל קוֹרָה עָמַד
חֵיב וְכֵן זֶה בָּא בְּגִירוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ:

י שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים אֶחָד רָץ וְאֶחָד
מְהַלֵּךְ אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים וְהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה שְׁנֵיהֶם
פָּטוּרִין:

י הַמְּבַקֵּעַ בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים בְּרִשּׁוֹת
הָרַבִּים וְהִזִּיק בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וְהִזִּיק
בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד אַחֵר חֵיב:

ח שְׁנֵי שׁוֹרִים תָּמִים שֶׁחִבְּלוּ זֶה אֶת זֶה מְשַׁלְמִים בַּמוֹתָר
חֲצִי גִזָּק שְׁנֵיהֶם מוּעָדִים מְשַׁלְמִים בַּמוֹתָר גִּזָּק שְׁלֵם
אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד מוּעָד בְּתָם מְשַׁלֵּם בַּמוֹתָר גִּזָּק
שְׁלֵם תָּם בַּמוּעָד מְשַׁלֵּם בַּמוֹתָר חֲצִי גִזָּק וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים
שֶׁחִבְּלוּ זֶה בָּזֶה מְשַׁלְמִים בַּמוֹתָר גִּזָּק שְׁלֵם אָדָם בַּמוּעָד
וּמוּעָד בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמוֹתָר גִּזָּק שְׁלֵם אָדָם בְּתָם וְתָם

בְּאָדָם. אָדָם בְּתָם מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם. תָּם בְּאָדָם
מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אִף תָּם שְׁחָבֵל
בְּאָדָם. מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם:

ט שׁוֹר שָׁוָה מָנָה שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה
יָפָה כָּלוּם. נוֹטֵל אֶת הַשׁוֹר. שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר
שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כָּלוּם. אָמַר רַבִּי מֵאִיר עַל
זֶה נֶאֱמַר וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כֶּסֶפוֹ. אָמַר
לֹא רַבִּי יְהוּדָה וְכֵן הִלְכָה. קִימַתָּ וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי
וְחָצוּ אֶת כֶּסֶפוֹ. וְלֹא קִימַתָּ וְגַם אֶת הַמֵּת יִחָצוּ. וְאִיזָה זֶה
שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְהַנִּבְלָה יָפָה
חֲמִשִּׁים זוּזִים. שָׁוָה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וְחָצִי הַמֵּת. וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי
הַחַי וְחָצִי הַמֵּת:

י יֵשׁ חֲטִיב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וּפְטוֹר עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ.
פְּטוֹר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וְחֲטִיב עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ. שׁוֹרוֹ
שְׁבִישׁ פְּטוֹר. וְהוּא שְׁבִישׁ חֲטִיב. שׁוֹרוֹ שְׁסֻמָּא אֶת עֵין
עֲבָדוֹ. וְהַפִּיל אֶת שְׁנֵי פְטוֹר. וְהוּא שְׁסֻמָּא אֶת עֵין עֲבָדוֹ.
וְהַפִּיל אֶת שְׁנֵי חֲטִיב. שׁוֹרוֹ שְׁחָבֵל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ חֲטִיב. וְהוּא
שְׁחָבֵל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ פְטוֹר. שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ
בְּשַׁבַּת חֲטִיב. וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבַּת פְּטוֹר.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ:

יא שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֵר שׁוֹר אַחֵר (וְהוֹזֵק). זֶה אוֹמֵר
שׁוֹרְדֵף הַזֶּה. וְזֶה אוֹמֵר לֹא כִּי אֵלֶּא בְּסִלְעַ לָקָה. הַמוֹצִיא

מחבירו עליו הראיה. היו שנים רודפין אחר אחד. זה
 אומר שורף הזיק. וזה אומר שורף הזיק. שניהם פטורין.
 אם היו שניהם של איש אחד. שניהם חייבים. היה אחד
 גדול. ואחד קטן. הנזק אומר גדול הזיק. והמזיק אומר
 לא כי. אלא קטן הזיק. אחד תם ואחד מועד. הנזק
 אומר מועד הזיק. והמזיק אומר לא כי. אלא תם הזיק.
 המוציא מחבירו עליו הראיה. היו (הנזקין) שנים. אחד
 גדול ואחד קטן. והמזיקים שנים. אחד גדול ואחד קטן.
 הנזק אומר גדול הזיק את הגדול. וקטן את הקטן. והמזיק
 אומר לא כי. אלא קטן את הגדול. וגדול את הקטן. אחד
 תם ואחד מועד. הנזק אומר מועד הזיק את הגדול. ותם
 את הקטן. והמזיק אומר לא כי. אלא תם את הגדול.
 ומועד את הקטן. המוציא מחבירו עליו הראיה.

פרק ד

שור שנגח ארבע וחמשה שורים. זה אחר זה ישלם
 לאחרון שבהם. ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו.
 ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו. והאחרון אחרון
 נשפר. דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר שור שוה
 מאתים שנגח שור שוה מאתים. ואין הנבלה יפה כלום.
 זה נוטל מנה. וזה נוטל מנה. חזר ונגח שור אחר שוה
 מאתים. האחרון נוטל מנה. ושלפניו זה נוטל חמשים וזו
 זה נוטל חמשים וזו. חזר ונגח שור אחר שוה מאתים.

הַאֲחֵרוֹן נוֹטֵל מִנֶּה וְשִׁלְפָּנָיו חֲמִשִּׁים זֶזוּ וְשָׁנִים הָרָאשׁוֹנִים
דִּינָר זָהָב:

ב שוֹר שֶׁהוּא מוּעָד לְמִינוֹ וְאִינוּ מוּעָד לְשְׂאִינוּ מִינוֹ מוּעָד
לְאָדָם וְאִינוּ מוּעָד לְבִהֶמָּה מוּעָד לְקִטְנִים וְאִינוּ מוּעָד
לְגִדּוּלִים אֶת שֶׁהוּא מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם גִּזְק שָׁלֵם וְאֶת
שְׂאִינוּ מוּעָד לוֹ מְשַׁלֵּם חֲצֵי גִזְק אָמְרוּ לְפָנֵי רַבִּי יְהוּדָה
הֲרִי שֶׁהוּא מוּעָד לְשִׁבְתוֹת וְאִינוּ מוּעָד לְחֹל אָמַר לָהֶם
לְשִׁבְתוֹת מְשַׁלֵּם גִּזְק שָׁלֵם לִימוֹת הַחֹל מְשַׁלֵּם חֲצֵי גִזְק
אֵימָתִי הוּא תָם מְשִׁיחִיזוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמֵי שִׁבְתוֹת:

ג שוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְחַל לְשׂוֹר שֶׁל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁל הַקֹּדֶשׁ
שֶׁנִּגְחַל לְשׂוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל פָּטוֹר שֶׁנֶּאֱמַר שׂוֹר רֵעֵהוּ וְלֹא
שׂוֹר שֶׁל הַקֹּדֶשׁ שׂוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּגְחַל לְשׂוֹר שֶׁל גֹּזִי
פָּטוֹר וְשֶׁל גֹּזִי שֶׁנִּגְחַל לְשׂוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין תָם בֵּין מוּעָד
מְשַׁלֵּם גִּזְק שָׁלֵם:

ד שוֹר שֶׁל פָּקַח שֶׁנִּגְחַל שׂוֹר שֶׁל חֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן חֵיב
וְשֶׁל חֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן שֶׁנִּגְחַל שׂוֹר שֶׁל פָּקַח פָּטוֹר
שׂוֹר שֶׁל חֵרֶשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן שֶׁנִּגְחַל בֵּית דִּין מַעֲמִידִין
לָהֶן אֶפְסֹרְטוֹפּוֹס וּמַעֲמִידִין לָהֶם בְּפָנֵי אֶפְסֹרְטוֹפּוֹס נִתְפַּקַּח
הַחֵרֶשׁ נִשְׁתַּפָּה הַשׁוֹטָה וְהַגְדִּיל הַקָּטָן חָזַר לְתִמּוּתוֹ
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר רַבִּי יוֹסִי אָמַר הֲרִי הוּא בְּחִזְקָתוֹ שׂוֹר
הָאֶצְטָדִין אִינוּ חֵיב מִיתָה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגַּח וְלֹא שִׁיגִיחוּהוּ:

ה שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הָאָדָם וּמֵת. מוֹעֵד מְשִׁלִּים כִּפָּר. וְתָם פְּטוּר מִן הַכִּפָּר. וְזֶה חִיבִים מִיתָה. וְכֵן בִּבְנֵי. וְכֵן בְּבֵת. נִגְחַת עֶבֶד אוֹ אִמָּה. נוֹתֵן שְׁלֵשִׁים סְלָעִים. בֵּין שֶׁהוּא יָפָה מֵאָה מִנֶּה. וּבֵין שְׂאִינוֹ יָפָה אֶלָּא דִּינָר אֶחָד:

י שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בַּכֶּתֶל. וְנָפַל עַל הָאָדָם. נִתְכַּוֵּן לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה. וְהָרַג אֶת הָאָדָם. לְגוֹי וְהָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל. לְנַפְלִים וְהָרַג בֶּן קִימָא. פְּטוּר:

י' שׁוֹר הָאִשָּׁה. שׁוֹר הֵיתוּמִים. שׁוֹר הָאֶפֶסְטְרוֹפֹס. שׁוֹר הַמִּדְבָּר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׂמֵת. וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין. הָרִי אֵלּוֹ חִיבִים מִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שׁוֹר הַמִּדְבָּר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׂמֵת. (וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין.) פְּטוּרִים מִן הַמִּיתָה. לְפִי שְׂאִין לָהֶם בָּעֲלִים:

ח שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְהַסְקָל. וְהַקְדִּישׁוּ בְּעֲלִיוֹ אִינוּ מְקַדְּשִׁי. שְׁחִטּוֹ. בְּשָׂרוֹ אָסוּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. הַקְדִּישׁוּ בְּעֲלִיוֹ. מְקַדְּשִׁי. וְאִם שְׁחִטּוֹ. בְּשָׂרוֹ מוֹתֵר:

ט מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר. וְלִשְׂזוֹכֵר. נִכְנָסוּ תַּחַת הַבְּעֲלִים. מוֹעֵד מְשִׁלִּים נֹזֵק שָׁלֵם. וְתָם מְשִׁלִּים חֲצִי נֹזֵק. קָשְׁרוֹ בְּעֲלִיו בְּמוֹסְרָה. וְנָעַל בְּפָנָיו כְּרָאוּי. וְיָצָא וְהִזִּיק. אֶחָד תָּם. וְאֶחָד מוֹעֵד חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר תָּם חֵיב. וּמוֹעֵד פְּטוּר. שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעֲלִיו. וְשִׁמּוֹר הוּא זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִין לוֹ שְׁמִירָה. אֶלָּא סָבִין:

פרק ה

שׁוֹר שֶׁנִּגְחָ אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עֹבְרָה בְּצִדָּהּ וְאֵין יָדוּעַ.
אם עד שלא נגחה ילדה. אם משנגחה ילדה.
משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד. וכן פרה שנגחה
את השור ונמצא ולדה בצדה ו אין ידוע אם עד שלא
נגחה ילדה. אם משנגחה ילדה. משלם חצי נזק מן
הפרה ורביע נזק מן הולד:

ב הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא
ברשות. ושברתן בהמתו של בעל הבית פטור. ואם
חזקה בהן. בעל הקדרות חייב. ואם הכניס ברשות.
בעל החצר חייב. הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא
ברשות. ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור. ואם חזקה
בהן. בעל הפירות חייב. ואם הכניס ברשות. בעל החצר
חייב:

א הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות. נגחו שורו
של בעל הבית. או שנשכו כלבו של בעל הבית פטור.
נגח הוא שורו של בעל הבית חייב. נפל לבורו והבאיש
מימיו חייב. היה אביו או בנו לתוכו משלם את הכפר.
ואם הכניס ברשות. בעל החצר חייב. רבי אומר בכלן
אינו חייב. עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור:

ד שור שהיה מתכוין לחבירו. והכה את האשה ויצאו
ילדיה פטור מדמי ולדות. ואדם שהיה מתכוין לחבירו.

והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות כיצד
משלם דמי ולדות שמים את האשה כמה היא יפה עד
שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמר רבן שמעון
בן גמליאל אם בן משהאשה יולדת משבחת אלא שמים
את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל ואם אין לה בעל
נותן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גזירת פטור:

ה החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים או
ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד ברשות היחיד
ופתחו לרשות היחיד אחר חייב החופר בור ברשות
הרבים ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב אחד החופר
בור שיח ומערה חריצין ונעיצין חייב אם בן למה נאמר
בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל
שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה
טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק
בו חייב:

י בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו
והשני ולא כסהו השני חייב כסהו הראשון ובא השני
ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב כסהו כראוי ונפל
לתוכו שור או חמור ומת פטור לא כסהו כראוי ונפל
לתוכו שור או חמור ומת חייב נפל לפניו מקול הכריה
חייב לאחוריו מקול הכריה פטור נפל לתוכו שור וכליו
ונשתברו חמור וכליו ונתקרו עו חייב על הבהמה ופטור

עַל הַכֵּלִים. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חָרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן חֵיב. בֶּן אוֹ
בֵּת. עֶבֶד אוֹ אִמָּה פָּטוּר:

אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בַּהֲמָה. לְנִפְלֹת הַבּוֹר. וּלְהַפְרָשֶׁת
הַר סִינִי. וּלְתַשְׁלוּמֵי כָּפֹל. וּלְהַשְׁבֵּת אֲבֵדָה. לַפְרִיקָה.
לְחִסּוּמָה. לְכִלְאִים. וּלְשִׁבְתָּהּ. וְכֵן חִיָּה וְעוֹף. כִּיּוֹצֵא בָהֶן. אִם
כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. אֲלֹא שֶׁדִּבֶּר הַפְּתוּב בַּהוּוֹה:

פרק ו

הַכּוֹנֵס צֹאן לְדִיר וְנָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּ. וַיִּצָּא וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. לֹא נָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּ. וַיִּצָּא וְהִזִּיקָה
חֵיב. נִפְרָצָה בְּלִילָה. אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לְסֻטִּים. וַיִּצָּא וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. הוֹצִיאוּהָ לְסֻטִּים (לְסֻטִּים) חֵיבִים:

הַנִּיחָה בַּחֲמָה. אוֹ שֶׁמָּסְרָהּ לַחֲרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן. וַיִּצָּא
וְהִזִּיקָה חֵיב. מָסְרָהּ לְרוּעָה. נִכְנָס רוּעָה תַּחְתּוּיוֹ. נָפְלָה
לְגִינָה וְנִהְיָתָ מִשְׁלָם מַה שֶּׁנִּהְיָתָ. יִרְדָּה כְּדֶרֶכָּה וְהִזִּיקָה.
מִשְׁלָם מַה שֶּׁהִזִּיקָה. כִּיּוֹצֵא מִשְׁלָם מַה שֶּׁהִזִּיקָה. שְׁמִין בֵּית
סָאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה כָּמָה הִיָּתָה יָפָה וְכָמָה הִיא יָפָה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֲכֹלָה פִּירוֹת גְּמוּרִים מִשְׁלָם פִּירוֹת גְּמוּרִים.
אִם סָאָה סָאָה אִם סָאָתִים סָאָתִים:

הַמְּגִדִּישׁ בְּתוֹךְ שָׂדֶה חֲבִירוֹ שֶׁלֹּא בְּרִשּׁוֹת. וְאֲכָלְתָּן
בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה. פָּטוּר. וְאִם הִזְקָה בָּהֶן. בַּעַל
הַגִּדִּישׁ חֵיב. וְאִם הִגְדִּישׁ בְּרִשּׁוֹת. בַּעַל הַשָּׂדֶה חֵיב:

י השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחיוב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא העצים ואחד הביא האור המביא את האור חייב בא אחד ולבה המלבה חייב לבתה הרוח כלן פטורין השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר פטור המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אליעזר בן עזריה אומר רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות בדרך רשות הרבים רבי עקיבא אומר חמשים אמה רבי שמעון אומר שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

ה המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו רבי יהודה אומר ישלם (כל) מה שבתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורים ה"ה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים:

י גַּן שִׁיִּצָא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ וְהִזִּיק חֵיב גָּמַל שֶׁהִיא טְעוֹן פְּשָׁתָן וְעֵבֶר בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים וְנִכְנָס פְּשָׁתָנוּ לְתוֹךְ הַחֲנוּת וְדָלְקָה בָּנְרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה בַּעַל הַגָּמַל חֵיב הַנִּיחַ הַחֲנוּנִי נָרוֹ מִבַּחוּץ הַחֲנוּנִי חֵיב רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בָּנֵר חֲנֻכָּה פָּטוּר:

פרק ז

מְרַבָּה מֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל מִמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה שֶׁמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּדָבָר שִׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּמֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה אֵינָה נוֹהֶגֶת אֲלֵא בְּשׁוֹר וְשֶׁה בִּלְבָד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגְנוֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁה וְטָבְחוֹ וּמָכְרוֹ וְגוֹמֵר אֵין הַגֹּנוֹב אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְלֹא הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמוֹכֵר אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה:

ב גֹּנוֹב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם אַחֲרִים מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גֹּנוֹב וּמָכַר בְּשִׁבְתָּ גֹּנוֹב וּמָכַר לְעִבּוּדַת אֱלִילִים גֹּנוֹב וְטָבַח וּמָכַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים גֹּנוֹב מִשְׁלָ אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר וְאַחֵר כֵּךְ מֵת אָבִיו גֹּנוֹב וְטָבַח וְאַחֵר כֵּךְ הַקָּדִישׁ מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גֹּנוֹב וְטָבַח לְרִפּוּאָה אוֹ לְכֻלְבִּים הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֶפֶה הַשּׁוֹחֵט חוֹלִין בַּעֲזָרָה מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר בְּשֵׁנֵי אֵלוֹ:

ג גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם וְנִמְצְאוּ זִמְמִין.
 מְשַׁלְּמִין הַכֹּל. גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם
 אַחֲרָיִם. אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִמְצְאוּ זִמְמִין. הָרִאשׁוֹנִים מְשַׁלְּמִין
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהָאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה.
 נִמְצְאוּ אַחֲרוֹנִים זִמְמִין. הוּא מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהֵם
 מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. אֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים זִמֶּם. בְּטִלָּה
 עֵדוּת שְׁנִיָּה. אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים זִמֶּם. בְּטִלָּה כָּל הָעֵדוּת.
 שְׂאֵם אֵין גְּנִיבָה אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה:

ד גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי עַד אֶחָד. אוֹ
 עַל פִּי עֶצְמוֹ. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב וְטָבַח בְּשֶׁבֶת גָּנַב וְטָבַח לַעֲבוֹדַת
 אֱלִילִים. גָּנַב מִשָּׁל אָבִיו וּמֵת אָבִיו. וְאַחַר כֵּךְ טָבַח וּמָכַר.
 גָּנַב וְהִקְדִּישׁ וְאַחַר כֵּךְ טָבַח וּמָכַר. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן
 אוֹמֵר קֳדָשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵי־וָתֶם מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
 וַחֲמִשָּׁה. שְׂאֵין חֵיב בְּאַחֲרֵי־וָתֶם פְּטוּר:

ה מָכְרוּ חוּץ (מֵאֶחָד) מִמָּאָה שָׁבוּ. אוֹ שֶׁהִיתָה לוֹ בֹּ
 שׁוֹתְפוֹת. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּנֵבֶלָה בִּידּוֹ. הַנוֹחֵר וְהַמַּעֲקָר מְשַׁלֵּם
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב
 בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים וְטָבַח (וּמָכַר) חוּץ מִרְשׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגָּנַב
 חוּץ מִרְשׁוֹתָם. וְטָבַח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגָּנַב וְטָבַח
 וּמָכַר חוּץ מִרְשׁוֹתָם. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
 אֲבָל גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם פְּטוּר:

יְהִי מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים פְּטוֹר. הַגְּבִיּהוּ
 אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת חַיִּב. נִתְּנוּ לְבִכּוּרֵת
 בָּנוּ. אוֹ לְבַעַל חֻבּוֹ. לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר.
 וְלִשְׂזָכָר. וְהִיא מוֹשְׁכוֹ וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים. פְּטוֹר.
 הַגְּבִיּהוּ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת. חַיִּב:

י אֵין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דְּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מְגִדְלִין
 בְּסוּרְיָא וּבִמְדֻבְרוֹת שְׂבָאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגִדְלִין תְּרַנְגוּלִין
 בִּירוּשְׁלַיִם מִפְּנֵי הַקְּדָשִׁים. וְלֹא כֹהֲנִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי
 הַטְּהוֹרוֹת. וְלֹא יְגַדֵּל יִשְׂרָאֵל חֲזִירִים בְּכָל מְקוֹם. לֹא יְגַדֵּל
 אָדָם אֶת הַכֶּלֶב אֲלֵא אִם כֵּן הִיא קָשׁוּר בְּשִׁלְשֻׁלֶת. אֵין
 פּוֹרְסִין נִשְׁבִּין לַיוֹנִים. אֲלֵא אִם כֵּן הִיא רְחוּק מִן הַיִּשּׁוּב
 שְׁלֵשִׁים רִיס:

פרק ח

הַחֻבֵּל בַּחֲבִירוֹ חַיִּב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים. בְּנִזְק.
 בְּצַעַר. בְּרַפּוּי. בְּשִׁבְתָּ. וּבִבְשִׁתָּ. בְּנִזְק כִּי־צַד.
 סָמָא אֶת עֵינוֹ. קָטַע אֶת יָדוֹ. שִׁבַּר אֶת רִגְלוֹ. רוֹאֵין אוֹתוֹ
 כְּאִלוֹ הוּא עֹבֵד נִמְכָּר בְּשׁוּק. וְשִׁמִּין כֶּמֶה הִיא יָפָה וְכֵמֶה
 הוּא יָפָה. צַעַר. כְּנֹאז בְּשִׁפּוּד. אוֹ בְּמִסְמָר. וְאַפִּילוּ עַל
 צַפְרָנוֹ. מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. אוֹמְדִין כֶּמֶה אָדָם
 כִּי־יוֹצֵא בָּזָה. רוֹצֵה לְטוֹל לַהֲיוֹת מְצֻטָּעַר כִּדְּרַפּוּי. הִכְהוּ
 חַיִּב לְרַפְּאוֹתוֹ. עָלוּ בוֹ צִמְחִים. אִם מִחֲמַת הַמָּכָה חַיִּב.
 שֶׁלֹּא מִחֲמַת הַמָּכָה פְּטוֹר. חֵיתָה וְנִסְתָּרָה חֵיתָה וְנִסְתָּרָה.

חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. חֵיתָה כָּל צָרָכָה. אֵינוֹ חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. שֶׁבֶת
 רוֹאִין אוֹתוֹ בְּאֵלוֹ הוּא שׁוֹמֵר קְשׁוּאִין. שְׂכָבֵר נָתַן לוֹ דְּמֵי
 יָדוֹ וְדְמֵי רִגְלוֹ. בִּשְׁתֵּי הַכֹּל לְפִי הַמְּבִישׁ וְהַמְּתַבֵּישׁ. הַמְּבִישׁ
 אֶת הָעֵרוֹם. הַמְּבִישׁ אֶת הַסּוּמָא. וְהַמְּבִישׁ אֶת הַיֵּשֶׁן חֵיב.
 וַיֵּשֶׁן שְׂבִישׁ פָּטוּר. נָפַל מִן הַגֵּג וְהִזִּיק וּבִישׁ. חֵיב עַל
 הַנֶּזֶק. וּפָטוּר עַל הַבִּשְׁתִּי. (שְׁנַאֲמַר וְשָׁלַחַה יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ
 בְּמַבוּשִׁיו. אֵינוֹ חֵיב עַל הַבִּשְׁתִּי) עַד שֶׁיְהִי מְתַכּוּיִן:

בִּזְה חֹמֶר בְּאֶדָם מִבְּשׁוֹר. שֶׁהָאֶדָם מְשַׁלֵּם נֶזֶק צֶעַר רַפּוּי
 שֶׁבֶת וּבִשְׁתִּי. וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלִדּוֹת. וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא
 נֶזֶק. וּפָטוּר מִדְּמֵי וְלִדּוֹת:

אִי הַמֶּכָּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חֲבוּרָה.
 וְהַחֹבֵל בְּחֻבּוֹ בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. חֵיב בְּכָלֶּן. הַחֹבֵל בְּעֶבֶד
 עֲבָרִי. חֵיב בְּכָלֶּן. חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת בְּזִמְנָה שֶׁהוּא שְׁלוֹ. הַחֹבֵל
 בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל אַחֲרִים חֵיב בְּכָלֶּן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין
 לְעֶבְדִּים בִּשְׁתִּי:

דִּ חֵרֶשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן פְּגִיעֶתָּן רָעָה. הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם
 שְׁחִבְלוּ בְּאַחֲרִים פָּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעֶתָּן רָעָה.
 הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם שְׁחִבְלוּ בְּאַחֲרִים פָּטוּרִין. אֲבָל
 מְשַׁלְּמִין לְאַחֵר זִמְנָה. נִתְּגַרְשָׁה הָאִשָּׁה. נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד.
 חֵיבִין לְשִׁלֵּם:

ה' המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה. החובל בחבירו בשבת פטור מכלן. מפני שהוא נדון בנפשו. והחובל בעבד כנעני שלו. פטור מכלן:

י' התוקע לחבירו נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי מנה. סטרו נותן לו מאתים זוז. לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז. צרם באזנו. תלש בשערו. רקק והגיע בו רוקו. העביר טליתו ממנו. פרע ראש האשה בשוק. נותן ארבע מאות זוז. הכל לפי כבודו. אמר רבי עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותם כאלו הם בני חורין שיירדו מנכסיהם. שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק ובאה לפני רבי עקיבא וחיבו לתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו רבי תן לי זמן. נתן לו זמן. שמרה עומדת על פתח חצרה. ושבר את הפך בפניה. ובו כאיסר שמן. גלתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים. ובא לפני רבי עקיבא אמר לו (רבי) לזו אני נותן ארבע מאות זוז. אמר לו לא אמרת כלום. שהחובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים שחבלו בו חייבין. הקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים (שקצצו את נטיעותיו) חייבים:

י' אף על פי שהוא נותן לו. אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו. שנאמר ועתה השב אשת וגומר. ומנן שלא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים

וְגוֹמֵר. הָאוֹמֵר סָמָא אֶת עֵינָיו קָטַע אֶת יָדָיו שִׁבַּר אֶת
 רִגְלָיו. חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר חֵיב. קָרַע אֶת כְּסוּתָיו. שִׁבַּר
 אֶת כַּדֵּי חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר פְּטוֹר. עָשָׂה כֵּן לְאִישׁ פְּלוֹנִי
 עַל מִנַּת לַפְטוֹר. חֵיב. בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמּוֹנוֹ:

פרק ט

הַגּוֹזֵל עֲצִים וְעֶשְׂאֵן כָּלִים. צָמַר וְעֶשְׂאֵן בְּגָדִים. מְשַׁלֵּם
 כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. גְּזֹל פָּרָה מְעַבְרָת וְיֹלְדָה. רָחֵל
 טְעוּנָה וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם דָּמֵי פָּרָה הָעוֹמֶדֶת לִילֵד. דָּמֵי רָחֵל
 הָעוֹמֶדֶת לִגְזֹז. גְּזֹל פָּרָה וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיֹלְדָה. רָחֵל
 וְנִטְעָנָה אֶצְלוֹ וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. זֶה הַכָּלָל כָּל
 הַגְּזֻלָּנִים. מְשַׁלְּמִין כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה:

^ב גְּזֹל בַּהֲמָה וְהַזְקִינָה. עֲבָדִים וְהַזְקִינוּ. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת
 הַגְּזֻלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּעֲבָדִים אוֹמֵר לוֹ הֲרִי שְׁלָךְ
 לַפְּנִיךְ. גְּזֹל מְטֵבֵעַ וְנִסְדֵּק. פִּירוֹת וְהִרְקִיבוּ. זֵין וְהַחְמִיץ.
 מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. מְטֵבֵעַ וְנִפְסָל. תְּרוּמָה וְנִטְמָאת.
 חֶמֶץ וְעֵבֶר עָלָיו הַפֶּסַח. בַּהֲמָה וְנִעְבְּדָה בָּהּ עֲבִירָה. אוֹ
 שִׁנְפָּסָלָה מֵעַל גְּבִי מִזְבֵּחַ. אוֹ שֶׁהִיתָה יוֹצֵא לְסֶקֶל. אוֹמֵר
 לוֹ הֲרִי שְׁלָךְ לַפְּנִיךְ:

^ג נָתַן לְאוֹמְנִים לְתַקֵּן וּקְלָקְלוּ. חֵיבִים לְשֵׁלִם. נָתַן לְחֹרֶשׁ
 שָׂדֶה תִּיבָה וּמִגְדָּל לְתַקֵּן. וּקְלָקַל. חֵיב לְשֵׁלִם. הַבְּנָאִי
 שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְסִתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל. וְשִׁבַּר אֶת הָאֲבָנִים אוֹ

שֶׁהַזֵּיק חָיֵב לְשֵׁלֵם. הִיָּה סוֹתֵר מִצֵּד זֶה. וְנִפְלַ מִצֵּד אַחֵר.
פְּטוּר. וְאִם מִחֲמַת הַמִּכָּה חָיֵב:

ד' הַנוֹתֵן צֶמֶר לְצִבְעֵה וְהַקֹּדִיחוֹ יוֹרֶה. נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ.
צִבְעוּ כָּאוֹר. אִם הִשְׁבַּח יִתֵּר עַל הַיִּצִּיָּאָה. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַיִּצִּיָּאָה. וְאִם הַיִּצִּיָּאָה יִתֵּרָה עַל הַשְּׁבַח. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַשְּׁבַח. לְצִבּוּעַ לוֹ אָדוֹם. וְצִבְעוּ שְׁחֹר. שְׁחֹר וְצִבְעוּ
אָדוֹם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם הִשְׁבַּח יוֹתֵר עַל הַיִּצִּיָּאָה. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיִּצִּיָּאָה.
וְאִם הַיִּצִּיָּאָה יִתֵּרָה עַל הַשְּׁבַח. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשְּׁבַח:

ה' הַגּוֹזֵל אֶת חֲבִירוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ. יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו
(אֶפִּילוֹ) לְמַדִּי. לֹא יִתֵּן לֹא לִבְנוֹ. וְלֹא לְשְׁלוּחוֹ. אֲבָל נוֹתֵן
לְשְׁלִיחַ בֵּית דִּין. וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו:

ו' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. מִחַל לוֹ עַל
הַקֶּרֶן. וְלֹא מִחַל לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. מִחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מִפְּחוֹת מְשֻׁה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. אֵינוֹ צָרִיד לִילֵךְ אַחֲרָיו.
נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. מִחַל לוֹ עַל
הַחֲמִשׁ. וְלֹא מִחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן. מִחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מְשֻׁה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. צָרִיד לִילֵךְ אַחֲרָיו:

ז' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. הִרי זֶה מְשֻׁלֵּם
חֲמִשׁ עַל חֲמִשׁ. עַד שִׁיתִּמָּעֵט הַקֶּרֶן פְּחוֹת מְשֻׁה פְּרוּטָה.
וְכֵן בַּפְּקָדוֹן. אוֹ בַתְּשׁוּמַת יָד. אוֹ בַּגָּזֵל. אוֹ עָשַׁק אֶת עַמִּיתוֹ.
אוֹ מָצָא אֲבִידָה וְכַחַשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקָר. הִרי זֶה מְשֻׁלֵּם

קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם הֵיכָן פִּקְדוֹנִי אָמַר לוֹ נֶאֱבַד מִשְׁבִּיעֶדָּא
אָנִי וְאָמַר אָמֵן וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁאֵכְלוּ מִשְׁלֵם קָרַן
הוּדָה מַעְצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם:

הֵיכָן פִּקְדוֹנִי אָמַר לוֹ נִגְנַב מִשְׁבִּיעֶדָּא אָנִי וְאָמַר אָמֵן
וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שְׁגָנְבוּ מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֶל הוּדָה
מַעְצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם:

הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה אוֹ שָׁאִין לוֹ לֹא
וּבִעָלִי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הָאוֹמֵר לְבָנוֹ קוֹנֵם אִי אֶתָּה נִהְיָה מִשְׁלִי אִם מֵת יִירָשְׁנוּ
בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ אִם מֵת לֹא יִירָשְׁנוּ וַיִּחְזִיר לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו
וְאִם אֵין לוֹ לֹא וּבִעָלִי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הַגּוֹזֵל אֶת הָגֵר וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לְכֹהֲנִים וְאֶשֶׁם לְמִזְבֵּחַ שְׁנֵאֵמַר וְאִם אֵין לְאִישׁ
גּוֹאֵל לְהָשִׁיב הָאֶשֶׁם אֵלָיו הָאֶשֶׁם הַמּוֹשֵׁב לֵי לִכְהֵן וְגוֹמֵר
הִיָּה מַעֲלָה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאֶשֶׁם וּמַת הַכֶּסֶף יִנָּתֵן לְבָנָיו
וְהָאֶשֶׁם יִרְעָה עַד שִׁסְתָּאב וַיִּמָּכֵר וַיִּפְּלוּ דָמָיו לַנִּדְבָה:

נָתַן הַכֶּסֶף לְאֶנְשֵׁי מִשְׁמֵר וּמַת אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוּלִין
לְהוֹצִיא מִיָּדָם שְׁנֵאֵמַר אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לוֹ יִהְיֶה
נָתַן הַכֶּסֶף לְהַוִּירֵב וְאֶשֶׁם לִידְעָה יֵצֵא אֶשֶׁם לְהַוִּירֵב
וְכֶסֶף לִידְעָה אִם קָיָם הָאֶשֶׁם יִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יִדְעָה וְאִם

לֹא יִחְזִיר וַיָּבִיא אֶשֶׁם אַחֲרֵי שֶׁהֵמְבִיא גָזִילוֹ עַד שֶׁלֹּא
הֵבִיא אֶשְׁמוֹ יֵצֵא הֵבִיא אֶשְׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא גָזִילוֹ לֹא
יֵצֵא נָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ אֵין הַחֲמִשׁ
מֵעַכְבָּ:

פרק י

הַגִּזְלָל וּמֹאכִיל אֶת בָּנָיו וְהַנִּיחַ לַפְּנִיָּהֶם פְּטוּרִין מִלְּשָׁלֵם.
וְאִם הָיָה דֹּבֵר שֵׁישׁ בּוֹ אַחֲרֵי כֵן חִיבִין לְשָׁלֵם אֵין
פּוֹרְטִין לֹא מִתִּיבַת הַמוֹכְסִין וְלֹא מִכֵּיס שֶׁל גִּבְאִין וְאֵין
נוֹטְלִין מֵהֶם צִדְקָה אֲבָל נוֹטֵל הוּא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ מִן
הַשּׁוּק:

^א נָטְלוּ מוֹכְסִין אֶת חֲמוּרָו וְנָתְנוּ לוֹ חֲמוּר אַחֲרֵי גָזְלוֹ
לְסֻטִּים אֶת כֶּסֶתוֹ וְנָתְנוּ לוֹ כֶּסֶת אַחֲרַת הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ.
מִפְּנֵי שֶׁהִבְעֵלִים מִתִּיאֲשִׁין מִהֵן הַמְצִיל מִן הַנֶּהָר אוֹ מִן
הַגִּיס אוֹ מִן הַלְסֻטִּים אִם נִתִּיאֲשׁוּ הִבְעֵלִים הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ.
וְכֵן נָחִיל שֶׁל דְּבוּרִים אִם נִתִּיאֲשׁוּ הִבְעֵלִים הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא נֶאֱמַנָת אִשָּׁה אוֹ קָטָן לוֹמַר.
מִכָּאן יֵצֵא נָחִיל זֶה וּמִהֶלֶךְ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבִירוֹ לְהַצִּיל אֶת
נָחִילוֹ וְאִם הִזִּיק מִשְׁלֵם מֵה שֶׁהִזִּיק אֲבָל לֹא יִקּוֹץ אֶת
סוֹכּוֹ עַל מְנַת לִתֵּן אֶת הַדָּמִים רַבִּי יִשְׁמַעֲלָל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי
יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר אֵף קוֹצֵץ וְנוֹתֵן אֶת הַדָּמִים:

ג המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר.
ישבע לו לזכות כמה הוציא ויטול ואם לאו לא כל הימנו.
שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה הימנו:

ד זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה
חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל את הדבש
לתוכה אין לו אלא שכרו ואם אמר אציל את שלך
ואתה נותן לי דמי שלי חייב לתן לו שטף נהר חמור
וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים הניח
זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו
ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי
חייב לתן לו:

ה הגזול שדה מחבירו ונטלוהו מסיקין אם מפת מדינה
היא אומר לו הרי שלך לפניך ואם מחמת הגזלן חייב
להעמיד לו שדה אחר שטפה נהר אומר לו הרי שלך
לפניך:

ו הגזול את חבירו או שלוה הימנו או שהפקיד לו
בישוב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצאת במדבר.
יחזיר לו במדבר:

ז האומר לחבירו גזלתיך הלוייתי הפקדת אצלי ואני
יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי לך חייב לשלם.
אבל אם אמר לו אני יודע אם גזלתיך אם הלוייתי אם
הפקדת אצלי פטור מלשלם:

ח הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חיב באחריותו לא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן והיא שלימה פטור (מלשלים):

ט אין לזקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים ופירות אבל לזקחים מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכלן שאמרו להטמין אסור ולזקחין בצים ותרגולים בכל מקום:

י מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו ושהסורק מוציא הרי אלו של בעל הבית אם היה השחור על גבי הלבן נוטל את הכל והן שלו יתר מכן הרי אלו של בעל הבית החיט ששיר (מן) החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא שלש על שלש הרי אלו של בעל הבית מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל בעל הבית אף הנסרת של בעל הבית: סליק

מסכת בבא מציעא

פרק א

שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטָלִית זֶה אוֹמֵר אֲנִי מְצֵאתִיהּ וְזֶה אוֹמֵר
אֲנִי מְצֵאתִיהּ זֶה אוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר כֹּלָּה
שְׁלִי זֶה יֹשֵׁב שְׁאִין לֹא בֶּה פָחוֹת מִחֲצִיָּה וְזֶה יֹשֵׁב שְׁאִין
לֹא בֶּה פָחוֹת מִחֲצִיָּה וַיִּחְלֹקוּ זֶה אוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי וְזֶה
אוֹמֵר חֲצִיָּה שְׁלִי הָאוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי יֹשֵׁב שְׁאִין לֹא בֶּה
פָחוֹת מִשְׁלֹשָׁה חֻלְקִים וְהָאוֹמֵר חֲצִיָּה שְׁלִי יֹשֵׁב שְׁאִין
לֹא בֶּה פָחוֹת מִרְבִּיעַ זֶה נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה חֻלְקִים וְזֶה נוֹטֵל
רְבִיעַ:

ב הָיוּ שְׁנַיִם רוֹכְבִּין עַל גִּבִּי בַּהֲמָה אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד רוֹכֵב
וְאֶחָד מְנַהִיג זֶה אוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי וְזֶה אוֹמֵר כֹּלָּה שְׁלִי זֶה
יֹשֵׁב שְׁאִין לֹא בֶּה פָחוֹת מִחֲצִיָּה וְזֶה יֹשֵׁב שְׁאִין לֹא בֶּה
פָחוֹת מִחֲצִיָּה וַיִּחְלֹקוּ בְּזֶמֶן שֶׁהָיוּ מוֹדִים אוֹ שִׁישׁ לָהֶן
עֵדִים חוֹלְקִים בְּלֹא שְׁבוּעָה:

ג הָיָה רוֹכֵב עַל גִּבִּי בַּהֲמָה וְרָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְאָמַר
לְחֲבִירוֹ תִּנֶּה לִּי נִטְלָה וְאָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ זָכָה בָּהּ אִם
מִשְׁנֵתָנָה לֹא אָמַר אֲנִי זָכִיתִי בָּהּ תִּחְלָה לֹא אָמַר כְּלוּם:

ד רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לֹא עָלֶיהָ וּבָא אַחֵר וַיִּחְזֹק בָּהּ
זֶה שֶׁהִחְזִיק בָּהּ זָכָה בָּהּ רָאָה אוֹתָן רָצִין אַחֵר מְצִיאָה
אַחֵר צָבִי שְׁבוּר אַחֵר גּוֹזְלוֹת שְׁלֹא פָּרְחוּ וְאָמַר זָכָה:

לִי שְׂדֵי זִכְתָּה לֹא הָיָה צָבִי רֶץ בְּדַרְכוֹ אוֹ שֶׁהָיוּ גִזְלוֹת
מִפְּרִיחִין וְאָמַר זִכְתָּה לִי שְׂדֵי לֹא אָמַר כָּלוּם:

ה' מְצִיאָת בָּנוּ וּבָתּוֹ הַקֹּטְנִים מְצִיאָת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ
הַכְּנַעֲנִים מְצִיאָת אִשְׁתּוֹ הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ מְצִיאָת בָּנוּ וּבָתּוֹ
הַגְּדוֹלִים מְצִיאָת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֲבָרִים מְצִיאָת אִשְׁתּוֹ
שֶׁגִּרְשָׁהּ אָף עַל פִּי שְׁלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ הָרִי אֵלּוּ
שְׁלָהֶן:

י' מְצָא שְׁטָרֵי חוּב אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים לֹא יַחְזִיר.
שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן אֵין בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים יַחְזִיר.
שָׂאִין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא יַחְזִיר מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין
מֵהֶן:

ז' מְצָא גִטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים דִּיתִיקֵי מִתְּנָה
וְשׁוֹבְרִים הָרִי זֶה לֹא יַחְזִיר שְׂאֲנִי אוֹמֵר כְּתוּבִים הָיוּ
וְנִמְלֵךְ עֲלֵיהֶם שְׁלֹא לְתָנָם:

ח' מְצָא אַגְרוֹת שׁוּם וְאַגְרוֹת מְזוּן שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵאוּנִין
וְשְׁטָרֵי בִּירוּרִין וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין הָרִי זֶה יַחְזִיר מְצָא
בַּחֲפִיסָה אוֹ בְּדִלוּסְקָמָא תִּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת אוֹ אַגְדָּה
שֶׁל שְׁטָרוֹת הָרִי זֶה יַחְזִיר וְכַמָּה הִיא אַגְדָּה שֶׁל שְׁטָרוֹת
שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בְּזֶה רֶבֶן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר
אֶחָד הַלֹּאֶה מִשְׁלָשָׁה יַחְזִיר לַלֹּאֶה שְׁלֹשָׁה הַלֹּוִין מֵאֶחָד
יַחְזִיר לַמִּלְוָה מְצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאִינוּ יוֹדְעֵי מַה

טִיבוֹ יִהְיֶה מִנַּח עַד שְׂיבָא אֵלֶיהוּ אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפוּנוֹת.
יַעֲשֶׂה מָה שֶׁבְּסִמְפוּנוֹת:

פרק ב

אֵלּוּ מְצִיאוֹת שְׁלוֹ וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. אֵלּוּ מְצִיאוֹת
שְׁלוֹ. מֶצֶא פִירוֹת מְפֻזָּרִין. מְעוֹת מְפֻזָּרוֹת. כְּרִיכוֹת
בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים. וְעִגּוּלֵי דְבִילָה. כְּכָרוֹת שֶׁל נַחְתּוּם.
מַחְרוּזוֹת שֶׁל דָּגִים. וְחֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר. וְגִזֵּי צֶמֶר הַבָּאוֹת
מִמְדִּינַתָּן. וְאַנִּיצֵי פֶשֶׁתָּן. וְלִשּׁוֹנוֹת שֶׁל אֲרָגְמָן. הָרִי אֵלּוּ
שְׁלוֹ. (דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר) רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר כָּל שֵׁשׁ בּוֹ שְׁנוֹי
חֵיב לְהַכְרִיז. כִּיצַד. מֶצֶא עִגּוּל וּבִתּוּכוֹ חֶרֶס. כְּכָר וּבִתּוּכוֹ
מְעוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אֹמֵר כָּל כְּלִי אֲנַפְרִיא אֵינוֹ
חֵיב לְהַכְרִיז:

^ב וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. מֶצֶא פִירוֹת בְּכָלִי. אוֹ כְּלִי כְּמוֹת
שֶׁהוּא. מְעוֹת בְּכִיס אוֹ כִּיס כְּמוֹת שֶׁהוּא. צְבוּרֵי פִירוֹת
צְבוּרֵי מְעוֹת. שְׁלִשָּׁה מִטְבְּעוֹת זֶה עַל גֵּב זֶה. כְּרִיכוֹת
בְּרִשּׁוֹת הִיחִיד וְכְכָרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְגִזֵּי צֶמֶר
הַלְקוּחוֹת מִבַּיִת הָאוֹמֵן. כִּדֵּי יִזֵּן וְכִדֵּי שֶׁמֶן. הָרִי אֵלּוּ חֵיב
לְהַכְרִיז:

^ג מֶצֶא אַחֵר הַגֶּפֶה. אוֹ אַחֵר הַגָּדָר. גּוֹזְלוֹת מְקַשְׂרִין.
אוֹ בְּשִׁבְלִין שֶׁבְּשָׂדוֹת. הָרִי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. מֶצֶא כְּלִי
בְּאַשְׁפָּה אִם מְכַסֶּה לֹא יִגַּע בּוֹ. אִם מְגָלָה נוֹטֵל וּמַכְרִיז.
מֶצֶא בָּגֶל וּבִכְתָּל יִשֹּׁן. הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ. מֶצֶא בְּכֶתֶל חֲדָשׁ.

מִחְצִיו וְלַחוּץ שָׁלוֹ. מִחְצִיו וְלַפְּנִים שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מְשָׁבִירוֹ לְאַחֲרִים. אָפִילוֹ מֵצֵא בְּתוֹךְ הַבַּיִת. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ:

י' מֵצֵא בְּחֻנּוֹת הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. בֵּין הַתִּיבָה וְלַחֲנוּנֵי הָרִי אֵלּוֹ שֶׁל חֲנוּנֵי. לַפְּנֵי שֶׁל שְׁלַחֲנֵי. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. בֵּין הַכְּסֵא וְלִשְׁלַחֲנֵי הָרִי אֵלּוֹ לִשְׁלַחֲנֵי. הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת מִחֲבִירוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁלַח לוֹ חֲבִירוֹ פִּירוֹת. וּמֵצֵא בָּהֶן מַעוֹת. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. אִם הָיוּ צְרוּרִין נוֹטֵל וּמַכְרִיז:

ה' אִף הַשְּׂמֵלָה הָיְתָה בְּכָלֹל כָּל אֵלֶּה. לָמָּה יֵצְאָה. לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ. לֹאמַר לָךְ מָה שְּׂמֵלָה מִיּוֹחֶדֶת שֵׁישׁ בָּהּ סִימָנוֹן. וַיֵּשׁ לָהּ תוֹבָעִים. אִף כָּל דִּבָּר שֵׁישׁ בּוֹ סִימָנִים. וַיֵּשׁ לוֹ תוֹבָעִים. חֵיב לְהַכְרִיז:

י' וְעַד מָתִי חֵיב לְהַכְרִיז. עַד כְּדֵי שִׁידְעוּ בּוֹ שְׂכִינָיו. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁלֹשׁ רִגְלִים. וְאַחֵר הַרְגֵּל הָאֲחֵרוֹן שִׁבְעָה יָמִים. כְּדֵי שִׁילַךְ לְבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה. וַיַּחְזוֹר שְׁלֹשָׁה. וַיַּכְרִיז יוֹם אֶחָד:

י' אָמַר אֶת הָאֲבִידָה וְלֹא אָמַר אֶת סִימָנֶיהָ. לֹא יִתֵּן לוֹ. וְהִרְמָאֵי אִף עַל פִּי שְׂאֵמֶר סִימָנֶיהָ לֹא יִתֵּן לוֹ. שְׂנֵאֲמַר עַד דְּרוֹשׁ אַחִיד אוֹתוֹ. עַד שֶׁתְּדַרּוֹשׁ אֶת אַחִיד. אִם רִמָּאֵי הוּא. אִם אֵינוֹ רִמָּאֵי. כָּל דְּבָר שְׁעוֹשָׁה וְאוֹכֵל. יַעֲשֶׂה וְיֹאכֵל. וְדָבָר שְׂאֵינוֹ עוֹשָׂה וְאוֹכֵל יִמְכֹּר. שְׂנֵאֲמַר וְהַשְׁבוֹתוֹ לוֹ. רָאָה הֵיאָד תְּשִׁיבֵנוּ לוֹ. מָה יִהְיֶה בְּדַמִּים. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבָדוּ. חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹתָן.

רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו.
אינו חייב באחריותן:

ח מצא ספרים. קורא בהן אחת לשלשים יום. ואם אינו
יודע לקרות. גוללן. אבל לא ילמוד בהן בתחלה. ולא
יקרא אחר עמו. מצא כסות מנערה אחת לשלשים יום.
ושוטחה לצרכה. אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחשת.
משתמש בהן לצרכן. אבל לא לשוחקן. כלי זהב וכלי
זכוכית. לא יגע בהן עד שיבא אליהו. מצא שק או קפה.
וכל דבר שאין דרכו לטול. הרי זה לא יטול:

ט איזו היא אבידה. מצא חמור או פרה רועין בדרך. אין
זו אבידה. חמור וכליו הפוכין. פרה רצה בין הכרמים.
הרי זו אבידה. החזירה וברחה החזירה וברחה. אפילו
ארבעה וחמשה פעמים. חייב להחזירה. שנאמר השב
תשיבם. הריה בטל מסלע. לא יאמר לו תן לי סלע. אלא
נותן לו שכרו כפועל (בטל). אם יש שם בית דין. מתנה
בפני בית דין. אם אין שם בית דין. בפני מי יתנה. שלו
קודם:

י מצאה ברפת אין חייב בה. ברשות הרבים חייב בה.
ואם היתה בית הקברות לא יטמא לה. אם אמר לו אביו
הטמא או שאמר לו אל תחזיר. לא ישמע לו. פרק וטען.
פרק וטען. אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב. שנאמר
עזוב תעזוב. הלך וישב לו ואמר. הואיל ועליך מצוה. אם

רְצוֹנָךְ לַפְרוֹק פְּרוֹק פֶּטוּר שֶׁנֶּאֱמַר עִמּוֹ אִם הִיא זָקֵן אוֹ
 חוֹלָה חַיִּב מִצּוּה מִן הַתּוֹרָה לַפְרוֹק אָבֵל לֹא לִטְעוֹן רַבִּי
 שֶׁמֶעוֹן אֹמֵר אֵף לִטְעוֹן רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אֹמֵר אִם הִיא
 עָלִיו יֵתֵר עַל מִשְׁאוֹ אֵין זָקוּק לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר תַּחַת מִשְׁאוֹ
 מִשְׁאוֹי שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ:

א" אֲבִדְתוּ וְאֲבִדְתָּ אָבִיו שְׁלוֹ קוֹדֶמֶת אֲבִדְתוּ וְאֲבִדְתָּ רַבּוֹ
 שְׁלוֹ קוֹדֶמֶת אֲבִדְתָּ אָבִיו וְאֲבִדְתָּ רַבּוֹ שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת
 שֶׁאָבִיו הֵבִיאוֹ לַחַיִּי הָעוֹלָם הַזֶּה וְרַבּוֹ שֶׁלְמָדוֹ חֲכָמָה
 מֵבִיאוֹ לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא וְאִם אָבִיו חָכָם שֶׁל אָבִיו
 קוֹדֶמֶת הִיא אָבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִים מִשְׁאוֹי מְנִיחַ אֶת שֶׁל
 רַבּוֹ וְאַחֲרֵי כֵן מְנִיחַ אֶת שֶׁל אָבִיו הִיא אָבִיו וְרַבּוֹ בְּבֵית
 הַשְּׁבִי פוֹדֶה אֶת רַבּוֹ וְאַחֲרֵי כֵן פּוֹדֶה אֶת אָבִיו וְאִם
 (הִיא) אָבִיו חָכָם פּוֹדֶה אֶת אָבִיו וְאַחֲרֵי כֵן פּוֹדֶה אֶת
 רַבּוֹ:

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך.

הדרן עלך מסכת (פלוני) והדרך עלן דעתן עלך מסכת (פלוני) ודעתך
עלן לא נתנשי מינך מסכת (פלוני) ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין
ולא בעלמא דאתי:

ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו
בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא חנניה בר פפא רמי בר פפא
נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרס בר פפא
רכיש בר פפא סרחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית
ישראל ונהיה אנחנו כלנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי
שםך ולומדי תורתך:

מאיבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי:

יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש:

לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתיני:

ברוך אתה יהוה למדי חקיך: